

ENTERPRISE LIFE CYCLE: THE IMPORTANCE AND ROLE IN DEVELOPING A SUSTAINABLE BUSINESS MODEL

CZU: 334.7:332.142

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7549691>

Svetlana MIRONOV, ORCID ID 0000-0002-9921-0619

Universitatea de Stat din Moldova

***Abstract:** Enterprises, regardless of their size and type of activity, go through several stages during their life, which successively form their life cycle. Businesses move through life cycle stages differently. The transition from one stage to another is perceived as a qualitative leap in business development, accompanied by economic, organizational, structural, managerial transformations. Knowing the specifics of the development of enterprises and the problems they face at each stage of its development allows to annihilate or reduce their negative impact. Determining which stage of the life cycle the enterprise is in is important for choosing a sustainable business model. Enterprises operate in a changing business environment. In this case, it is important to understand and evaluate the influence of external factors in business development, which demand a certain behavior of entrepreneurs, based on stress states and the confrontation with permanent imbalances and changes, not always predictable, of the environment in which they operate.*

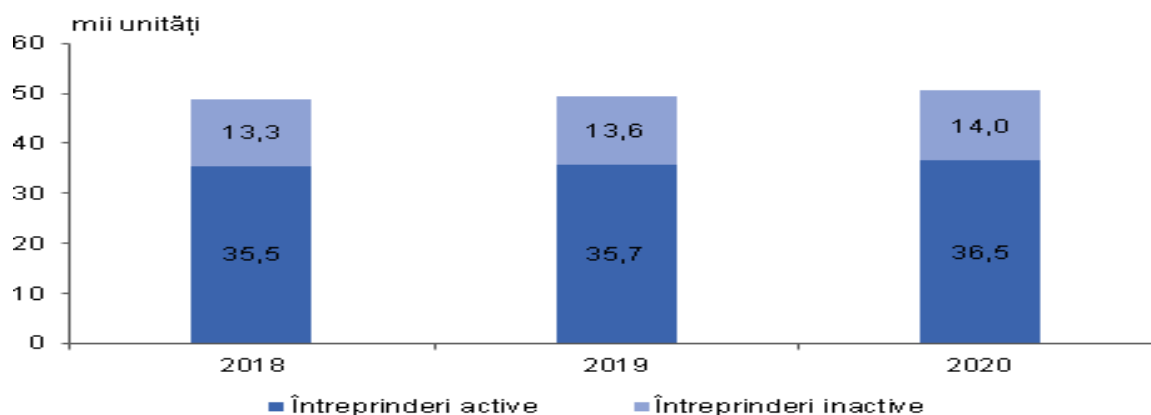
***Keywords:** entrepreneur, life cycle, management, enterprise, business environment.*

Dezvoltarea întreprinderilor constituie unul din factorii majori în dezvoltarea durabilă a economiei naționale. Obiectivul prezentei lucrări constă în stabilirea rolului și importanței cunoașterii ciclului de viață a întreprinderii în elaborarea unui model de afacere viabilă.

Pe parcursul existenței sale, întreprinderea trece prin mai multe etape, care se succed logic și formează ciclul de viață al acesteia. Succesiunea etapelor ciclului de viață al întreprinderii relevă o serie de modificări în managementul acesteia, în caracteristicile profesionale și cunoștințele întreprinzătorilor. Din punct de vedere al numărului de etape al ciclului de viață al întreprinderii, opinia specialiștilor în domeniu, diferă considerabil. Astfel, profesorul scandinav Martin Lindell (1991) prezintă trei etape ale ciclului de viață al întreprinderii: incipientă, creștere și maturitate, iar profesorul elvețian Hans Pleitner (1998) identifică patru etape – înființare, creștere, maturitate/stagnare și decădere/închidere. [8, p.315]

Profesorii americani, Neil Churchill și Virginia Lewis (1983) împart ciclul de viață al întreprinderii în cinci etape principale: lansarea întreprinderii, supravețuirea, consolidarea, creșterea, maturitatea. Neil Churchill și Virginia Lewis afirmă că, trecerea de la o etapă la alta, în procesul evoluției sale, redă întreprinderii noi caracteristici, întreprinzătorul trebuind să rezolve probleme legate de schimbările necesare și crizele care apar în cadrul întreprinderii. În cazul când, întreprinzătorul întreprinde activitățile de preîntâmpinare a influențelor negative ale mediului intern și extern, rezolvarea problemelor legate de schimbări organizaționale va fi mai ușoară, decât în cazul luării unui comportament pasiv, adică implicarea în rezolvarea influențelor de mediu, după ce acestea se fac simțite. Autorii menționează că, este probabil că unele întreprinderi nu vor parcurge toate etapele de mai sus, evoluția lor putând prezenta particularități dictate de influența factorilor interni și externi. [5]

Informația, prezentată de Biroul Național de Statistică din Republica Moldova, privind demografia întreprinderilor care au prezentat rapoarte statistice sau financiare, ne oferă posibilitatea să deducem că nu toate întreprinderile înregistrate izbutesc să supravețuiască și să se mențină pe piață.

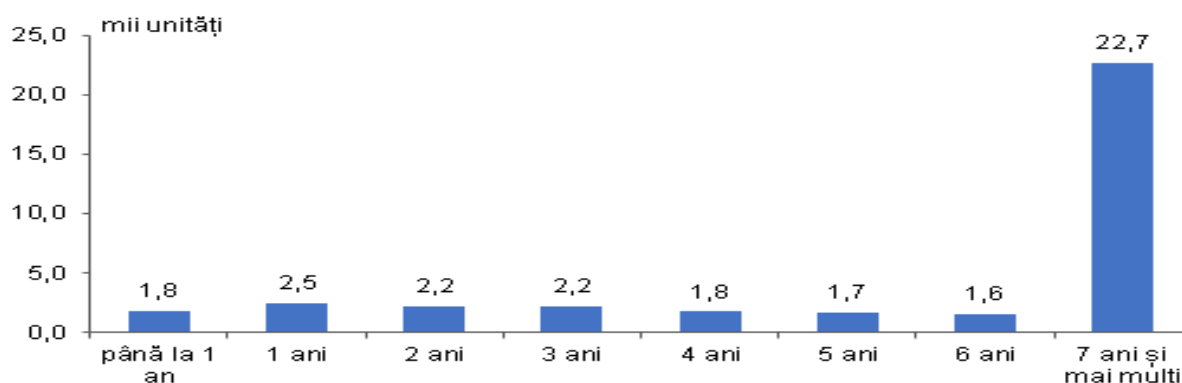

Figura 1. Numărul întreprinderilor raportoare în anii 2018-2020

Sursa: Demografia întreprinderilor în Republica Moldova în anul 2020, <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=7230&parent=0>

Pe parcursul anului 2018 au fost create 4,9 mii întreprinderi și lichidate 7,8 mii întreprinderi [4]; în anul 2019 au fost create 5,3 mii întreprinderi și lichidate 9,1 mii întreprinderi [3], iar pe parcursul anului 2020, au fost create 5,0 mii întreprinderi și lichidate 10,5 mii întreprinderi [2]. Rata de creare a întreprinderilor noi în perioada de referință, a constituit 13,8%, ceea ce reprezintă numărul de întreprinderi nou create raportat la numărul de întreprinderi active în anul de referință. Din numărul de întreprinderi noi create în anul 2019, în anul 2020 au fost active 45,9%. În acelaș timp, din numărul de întreprinderi noi create în anul 2018, în anul 2020 au fost active 44,3%. [2]

Un simptom negativ pentru economia națională este rata mare de desființare a întreprinderilor, care în anul 2020, a constituit 28,7% (vezi Tabelul 1.), inclusiv și creșterea constantă a întreprinderilor inactivе. (vezi Figura 1.)

Figura 2. Numărul de întreprinderi active după "vârsta" întreprinderilor, în anul 2020

Sursa: Demografia întreprinderilor în Republica Moldova în anul 2020, <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=7230&parent=0>

Analizând numărul întreprinderilor active după vârstă, înțelegem că nu toate întreprinderile nou-create depășesc problemele legate de etapele de supravețuire și consolidare a ciclului de viață.

Tabelul 1. Demografia întreprinderilor pe tipuri de activități economice, în 2020

MODERN PARADIGMS IN THE DEVELOPMENT OF THE NATIONAL AND WORLD ECONOMY

	Numărul întreprinderilor active	Rata întreprinderilor active, %	Rata de creare, %	Rata de desființare, %	Rata de supraviețuire 1 an, %	Rata de supraviețuire 2 ani: %
Total	36 493	72,2	13,8	28,7	45,9	44,3
Industria extractivă	87	75,7	10,3	17,2	0,0	14,3
Industria prelucrătoare	3 632	73,9	17,7	29,9	35,4	36,5
Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apa caldă și aer condiționat	68	47,6	92,6	30,9	16,7	11,1
Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	418	78,1	12,4	9,8	24,5	37,0
Construcții	2 605	72,8	13,6	16,2	53,3	53,3
Comerț cu ridicată și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor	15 491	74,6	12,7	42,1	47,9	46,2
Transport și depozitare	2 499	79,7	12,2	19,4	62,8	50,2
Activități de cazare și de alimentație publică	1 498	72,0	19,6	29,4	39,9	37,8
Informații și comunicații	1 826	67,4	15,3	14,2	62,1	55,2
Activități financiare și de asigurări	777	68,3	10,9	16,0	14,9	33,8
Tranzacții imobiliare	2 697	59,9	9,3	5,7	32,9	26,0
Activități profesionale, științifice și tehnice	3 605	70,8	14,8	17,2	47,0	48,9
Activități de servicii	1 290	71,1	15,7	22,6	57,1	45,8

administrative și activități de servicii suport						
---	--	--	--	--	--	--

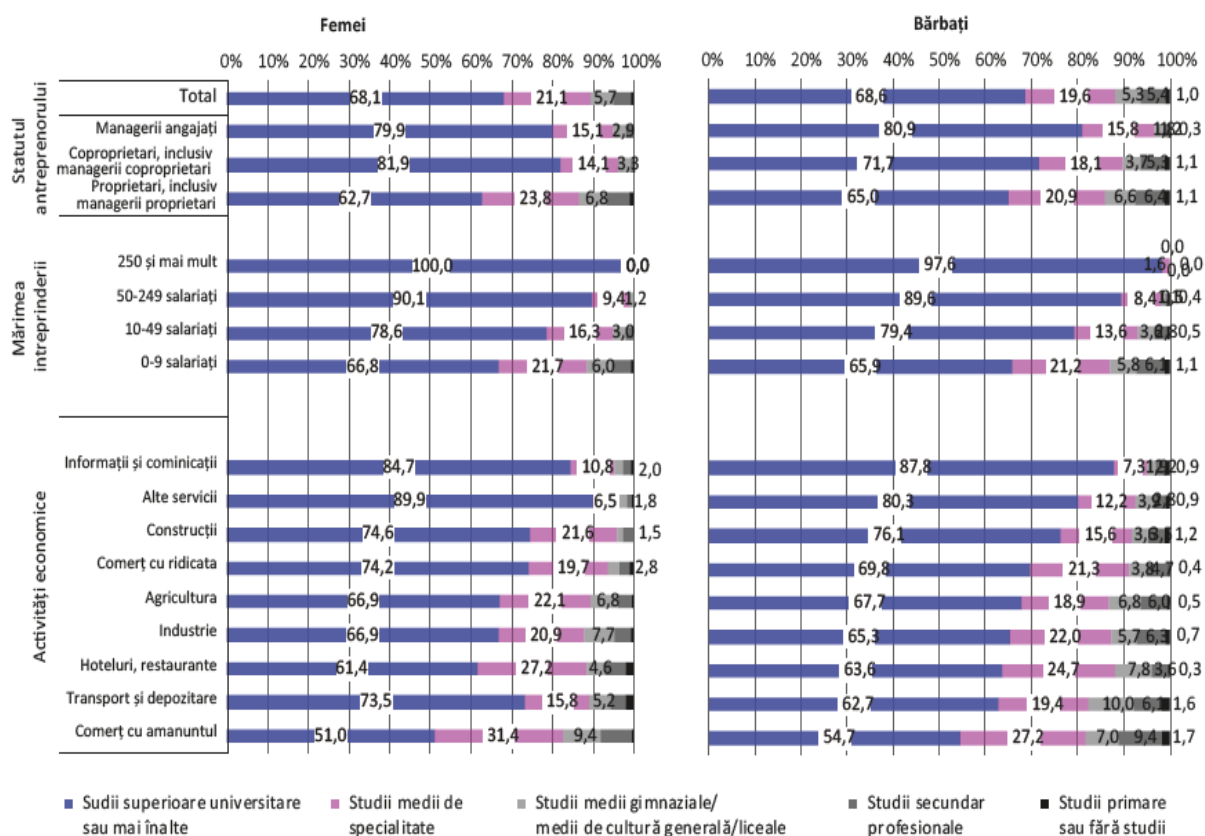
Sursa: <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=7230&parent=0>

În anul 2020, întreprinderile din domeniul de activitate legate de producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat au înregistrat cea mai mare rată de creare - 92,6%. În același timp, întreprinderile din domeniul comerț cu ridicata și cu amănuntul, întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor au înregistrat cea mai mare rată de desființare - de 42,1%. Cea mai mare rată de supraviețuire, după primul și al doilea an de activitate le au întreprinderile din domeniul informații și comunicații. După primul an de activitate au supraviețuit 62,8% din întreprinderile fondate, iar după doi ani de activitate au supraviețuit 55,2%. (Tabelul 1.)

Rata înaltă de desființare a întreprinderilor ne vorbește despre un management defectuos și aceasta este consecință a conducerii întreprinderilor de către proprietarii acestora, care, cel mai frecvent, nu dețin aptitudini și cunoștințe în domeniul economiei și managementului. Având ideile de afacere bună și înființând o întreprindere, întreprinzătorii se ciocnesc cu diverse probleme legate de conducerea acesteia. În primele etape ale ciclului de viață, afacerea se află sub conducerea directă a întreprinzătorilor. În etapa inițială, se obțin diferite aprobări, autorizații, licențe pentru desfășurarea activității. Pentru demararea normală a activității, se formează legături de parteneriat cu alte organizații, instituții financiar-credite, instituții guvernamentale și neguvernamentale, cu administrația publică locală, clienți etc. Preocupările întreprinzătorilor, în etapele incipiente ale afacerii, sunt orientate spre organizarea procesului de producere/prestare a serviciilor, încheierea contractelor de lungă durată, atragerea clienților prin noutatea și calitatea produselor/serviciilor. Exercițiul managementului poartă un caracter empiric. [8, p.318] Trecerea la următoarea etapă necesită cunoștințe, abilități și competențe noi întreprinzătorilor, pentru a fi capabili să adopte decizii și să rezolve problemele de o complexitate mai mare.

În cazul în care etapa de dezvoltare s-a derulat rapid, într-un interval de timp scurt cuprins între unu și doi ani, există pericolul ca această dezvoltare să nu se poată susține pe termen lung, deoarece s-a bazat prea mult pe valorificarea excesivă și exclusivă a unor oportunități de afaceri. În acest caz, etapa de consolidare se va desfășura într-un interval de timp mai îndelungat. În cazul în care, etapa de dezvoltare s-a derulat pe perioada mai multor ani cu o riguroasă "verificare" permanentă și consecventă pe plan economic și managerial, atunci există probabilitatea ca etapa de consolidare să nu necesite un interval de timp îndelungat. [6, p. 71]

În studiul realizat de Biroul Național de Statistică, privind participarea femeilor și bărbaților în activitatea de antreprenoriat se arată că majoritatea antreprenorilor dețin studii superioare universitare (68,4% din antreprenorii din Republica Moldova), 4% dintre aceștia dețin diplomă de masterat și aproape 1% - diplomă de doctorat sau postdoctorat. Totodată, 20,1% din antreprenorii dețin diplomă de studii medii de specialitate și aproape 11% - diplomă de studii medii generale, liceale sau gimnaziale și studii secundar profesionale. [1, p. 38]

Figura 3. Distribuția antreprenorilor după nivelul de educație, sexe, statut, activități economice și mărimea întreprinderii, 2017, %

Sursa: Biroul Național de Statistică "Raport analitic privind participarea femeilor și bărbaților în activitatea de antreprenariat, 2020, pag. 40

Cel mai mare număr de întreprinzători cu studii superioare se regăsesc printre managerii angajați (80,5% din totalul managerilor) și coproprietari (74,3%). Totodată, cea mai înaltă pondere de antreprenori cu studii medii de specialitate se regăsește printre proprietarii unici de afaceri (21,9%), în special se evidențiază cota înaltă a femeilor antreprenoare cu acest nivel de studii (23,8%). [1, p. 40]

Prezența studiilor superioare printre întreprinzători variază în funcție de dimensiunea întreprinderii. Întreprinzătorii cu studii superioare dețin mai puține întreprinderi mici (66,2% din întreprinderile până la 10 salariați) și mai multe întreprinderi medii și mari (89,7% din întreprinderile cu 50-249 salariați și 98,7% din întreprinderile cu mai mult de 250 salariați). Această tendință este valabilă atât pentru femeile antreprenoare, cât și pentru bărbații antreprenori. Femeile antreprenoare ce dețin sau gestionează întreprinderi mari (mai mult de 250 salariați), în general, toate (100%) dispun de studii superioare. [1, p. 40]

Ramura economiei naționale cu cei mai mulți antreprenori cu studii superioare este tehnologia informațiilor și comunicațiilor. În cadrul acestei ramuri 86,9% din antreprenori dețin studii superioare, inclusiv 84,7% din femeile antreprenoare și 87,8% din bărbații antreprenori (Figura 3.), studiile reprezentând un factor determinant pentru a deveni antreprenor în acest domeniu. De asemenea, ponderi înalte de antreprenori ce dețin diplomă de studii universitare se regăsesc în sfera serviciilor (83,9%), construcțiilor (75,9%) și comerțului cu ridicata (70,9%). Cel mai mic număr de antreprenori cu studii superioare se regăsește în ramura comerțului cu amănuntul (52,9%) atât în cazul femeilor antreprenoare (51%), cât și în cazul bărbaților antreprenori (54,7%). [1, p. 40]

Ponderea semnificativă a întreprinzătorilor cu studii superioare presupune că nivelul intelectual și cognitiv al acestora este net superior comparativ cu întreprinzătorii fără studii, respectiv crește calitatea deciziilor adoptate ceea ce crează oportunitate de ascensiune și anihilarea

problemelor și provocărilor cu care se confruntă întreprinderile la fiecare etapă a ciclului său de viață.

Pentru întreprinzătorii cu studii gimnaziale, studii medii generale, studii secundar profesionale și studii medii de specialitate, cursurile de instruire și suportul de consultanță vor contribui la sporirea abilităților și competențelor antreprenoriale și manageriale, atât la etapa de lansare, cât și ulterior în procesul de activitate.

Concluzii

Marcanții oameni de știință în domeniul managementului, precum: L. Greiner, I. Adizes, B. Milner, C.V. Kroeger, N.C. Churchill, V. Lewis, A. Gibb, L. Devis ș.a, au găsit modul în care întreprinderile mici și mijlocii pot să evolueze, dezvoltând caracteristicile elementelor întreprinderii la fiecare din etapele pe care le parcurge întreprinderea. [7] Însă, unii autori sunt sceptici în abordarea ciclului de viață al întreprinderii, afirmând că întreprinderile pot supraviețui, fără să dispară, chiar și în condițiile când nu ajung la etapa de maturitate. Putem presupune că unii întreprinzători sunt satisfăcuți cu nivelul atins și nu doresc să dezvolte afacerea în continuare. Creșterea și dezvoltarea cer alt tip și nivel de cunoștințe și aptitudini de management al afacerii. Întreprinzătorul, nu întotdeauna, fiind pregătit de aceste exigențe ale schimbării. Iar, altă categorie de întreprinzători doresc să savoreze din plin succesul afacerii, depunând eforturi pentru a-l atinge.

Modelele de evoluție sau de dezvoltare prin etapele ciclului de viață, nu constituie o formulă universală pentru toate întreprinderile mici și mijlocii, pe motiv că nu toate întreprinderile trec în mod identic prin toate etapele ciclului de viață și în succesiunea propusă de autori. În unele întreprinderi, etapa de lansare este urmată de "moartea" întreprinderii, întreprinzătorul, din diverse motive, nefiind în stare să valorifice ideea de afacere. Datorită faptului că etapele ciclului de viață, la diferiți autori, diferă după număr, conținut și caracteristici, întreprinzătorii pot rămâne confuzi în pledarea pentru un model sau altul, necunoscând exact care vor fi rezultatele. [7, p.106]

La conceperea unui model de afacere durabil, se recomandă identificarea etapei ciclului de viață la care se află întreprinderea, pentru a cunoaște și preîntâmpina apariția problemelor de diferită genă. Inclusiv, este important să cunoaștem caracteristicile subsistemelor sistemului de management și ajustarea lor la noul model al afacerii.

BIBLIOGRAFIE:

1. Biroul Național de Statistică, "Raport analitic privind participarea femeilor și bărbaților în activitatea de antreprenariat, 2020. p. 176.
https://statistica.gov.md/public/files/publicatii_electronice/Antreprenariat_feminin/Antreprenoriat_Femei_Barbati_2020.pdf (vizitat 28.05.2021)
2. Demografia întreprinderilor în Republica Moldova în anul 2020,
<https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=7230&parent=0>
3. Demografia întreprinderilor în Republica Moldova în anul 2019,
<https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&id=6853&idc=168>
4. Demografia întreprinderilor în Republica Moldova în anul 2018,
<https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6540>
5. Churchill, N.C., Lewis, V.L. Five Stages of Small Business Growth. Editura: Harvard Business Review, nr. 3, May-June, 1983, p. 156-213, <https://hbr.org/1983/05/the-five-stages-of-small-business-growth>
6. Istocescu, A. Etapele de viață ale unei întreprinderi mici sau mijlocii. Economia seria Management. Vol. 11, nr. 2/2008, pag.62.
7. Mironov, S., Dezvoltarea managementului afacerilor mici și mijlocii în condițiile economiei concurențiale. Teza de doctor., Chișinău, 2012. 172 p.
8. Nicolescu, Ov., Managementul întreprinderilor mici și mijlocii: concepte, metode, aplicații, studii de caz. Editura Economică, București, 2001. 447 p.